

La ruta del cel

Joan BORJA i SANZ

Foto 1. El túnel de l'autopista i el Poblet de les Cases.

Desembre de 2009. Hivern incipient. Vaig a Altea la Vella com qui torna als orígens. Ha arribat, sense avís previ, la minsa ració de fred que anualment pertoca al nostre redós de Mediterrània. El nostre és un hivern de mentidetes. Un simulacre d'hivern, empeltat de primavera. Però un simulacre convincent, al cap i a la fi: en un parell de dies —ho anuncien els homes i les dones del temps— el Ponotx, Xortà, Aitana i el Puigcampana es cobriran de neu. També Bèrnia.

Fa el fred necessari perquè done gust encendre un foc. L'olor de la llenya, les primeres carxofes torrades i uns corfolls de ceba amb anxova —raig d'oli verge generós, reglamentari— anuncien, com les publicitats dels torrons i les colònies, que Nadal ja està ací. Quin espectacle, Bèrnia vestida de neu! Sembla una pintura romàntica, amb un punt d'irrealitat. La imatge perfecta del Nadal. Reblanim sentits. La vida resulta dolorosament entranyable. I combatem els buits íntims —cadascun els seus— amb la litúrgia del torrons i les colònies publicitades; pastissos de moniato, gotets de mistela; nous, castanyes, panses i massapans.

Amb el meu fill, he enfilat el camí Fondo. Plou. Potser no n'hem encertat el dia. O potser sí. Juguem, diumenge inclement, el joc de l'excursió i l'aventura. Passem el túnel de l'autopista i s'apareix la silueta blanca, afable —fidel i amorosa—, del Poblet de les Cases. Instintivament, pare el cotxe. Faig una foto. I— a pesar del formigó i dels cotxes veloços—, reconec en la llum del túnel el valor de l'autenticitat. Des d'Altea —des del Portal Vell o la glorieta del Manyo, per exemple—, Altea la Vella queda dissolta entre xalets i edificis enquistats al llom de Bèrnia. És l'urbanicidi sistemàtic i vergonyant que retrata el nostre temps. Com si una marea de desficiés haguera ofegat les arrels de la certesa: així s'entreu ara, des d'Altea, el menudall d'Altea la Vella entre masses informes, desordenades, impunement perpetrades a les faldes de la serra. Per això, la imatge perfectament retallada del poblet blanc, des del camí Fondo, confegeix a l'esperit un alé de serenitat: perquè crea la il·lusió que segons quines coses essencials es conserven invariables durant els anys d'una vida. Com la finca i l'ermita de Santa Bàrbara, referent inexcusable —espai de festes, oci i berenars de Pasqua— que uns nous indicadors municipals assenyalen en aquell punt del camí.

Foto 2. Nous indicadors municipals assenyalen en aquell punt del camí la finca i l'ermita de Santa Bàrbara:

Foto 3. Dins del bar Ripoll el meu fill, esborralla la primera carta a sa mare.

Arribem al poble. Continua plovent. Aparquem i busquem refugi al bar Ripoll: tota una institució per a la vida quotidiana i minúscula —la vida real— a Altea la Vella. Fem niu a la tauleta del racó. Marbre blanc, rectangular —deliciosament badat— sobre forja negra. Prenc les primeres notes en una llibreta. Escrute el local mentre el meu Joan s'empassa la tassa de llet tèbia amb Cola-caó i sucre. Faig l'últim glopiu d'un café. Tafanege les converses disteses que els homes fan al taulell —el colze descansat sobre la superfície metàl·lica. Els gots mig buits mig plens, tot el temps del món per davant. Les vores ondulants de la barra, el plàstic verd —amb tonalitat cridanera, agosarada, temerària, decididament kitsch—, la col·lecció de bitllets emmarcats, la sabuda renglera de botelles, els cigarrets cremant sense pressa... A Altea la Vella s'encalma el temps. I dins del bar Ripoll les hores són plàcides, reposades, meandriformes.

Enfront del taulell, al nostre racó, les parets són folrades per retrats abundants d'Audrey Hepburn i —sobretot— Marilyn Monroe. Hollywood en blanc i negre, en aquell racó del bar Ripoll. Això de la globalització resulta tan real com el sabor amargant —deliciós i civilitzat— del café escurat. Per sorpresa, el meu fill que em veu escriure —això veig, això vull— se'm queixa; també ell vol apuntar coses: les coses que fa, les coses que veu, les coses que passen. Em demana paper. I demane jo un bolígraf a la cambrera. En pocs segons ja el té a la mà. I, decidit, esborralla la primera carta a sa mare. Amb majúscules clares i ortografia —naturalment— vacil·lant, escriu: «Mami, ma fet un got de llet en Colacao i sucre al bar de l'Altea la Vella: a un bar ques diu Ripoll. A anat Joan B. C. i en Joan Bo S. Plou. No estem en ninguna casa. Anem a passejar el papi i jo. El volem amuntu. Molo am pasat molt be!!!!». Té encara quatre anys, l'homenet. I en tinc l'orgull lògic, instintiu, bioquímic. Sanguini.

Sembla que para de ploure. Ens decidim a explorar el poble. És, una volta més —com si fóra la primera— el poblet sempre recorregut: amb la banda de música, amb els amics, amb forasters i coneguts; en batejos, comunions, bodes, funerals.

Però avui, com mai (ho sé positivament), serà el poble que passejava de menut, agarrant la mà de mon pare o de ma mare, en visita familiar —ritual dels afectes—, al Nadal o pel Cristo d'Altea la Vella. Abans de cordar-nos les jaquetes i d'eixir del bar, observem que els pàmpols d'un nesprer s'agiten convulsos a l'altre costat dels vidres. Ens recorden que fora bufa un vent tossut. I que, potser sense succedanis, és un dia d'hivern en tota regla.

Contra vent i pluja —ràfegues intermitents d'aiguaneu— iniciem l'ascensió pel carrer del Rector Llinares, que és l'artèria principal del Poblet. Acovardits pel mal oratge, busquem el refugi dels porxos, a mà dreta. I lamentem no poder reincidir al bar Bèrnia, on sempre ens han atés amb afabilitat i exquisidesa. Arribem, passat l'aparcament, a l'alçada d'una xicranda. Traiem el quadern d'anotacions per apuntar que és una llàstima: que les inflorescències espectaculars d'aquell arbre, d'un violeta clar inconfusible, haurien d'esclatar a l'hivern. Perquè aquella color pàl·lida, ara evocada, ens sembla que descriu amb solvència l'aire romànic —reclòs, íntim, melangiós— que l'esperit respira pels voltants del Nadal. Maldem per escriure aquestes idees sobre el paper quadriculat de la llibreta. Però l'aigua que plou mulla el paper, dissol la tinta blava del Pílot i en desdibuixa les lletres: talment com el temps desdibuixa les idees mai no fixades amb paraules. Desenfunde la càmera fotogràfica, i un rosari de gotetes diminutes s'adhereix de seguida sobre la carcassa, l'objectiu, la pantalleta electrònica, la lent. Alce el cap i llig el rètol que presideix un gran cartell informatiu, davant mateix nostre. "Ruta del agua", diu. "Ja ho crec", que pense jo, davall del paraigua insuficient. I, divertit, hi desapare una foto, només perquè sí.

El cartell de la "Ruta del agua" —turístic, divulgatiu— ens recorda que «Altea la Vella afona els seus orígens en el més profund de la història»; que «durant els segles XV i XVI el nombre d'habitants va anar disminuint, fins a despoblar-se cap al 1560»; i que «a principis del segle XVII una nova vila fou fundada a l'altre costat de l'Algar, que amb el temps, acabà tomant [sic] el seu nom». No convé oblidar-ho: Altea, en els orígens, és en realitat Altea la Vella. Clarament: el poble d'Altea que apareix documentat i localitzat en textos i mapes anteriors al XVII és, en veritat, Altea la Vella. I per a qualsevol alteà, pujar al poblet de les cases hauria de significar —per això— remuntar el viaró simbòlic de la provinença.

Foto 5. Rètol que presideix un cartell informatiu: "Ruta del agua".

Foto 6. Les pedres anuncien el centre ver de la població.

Fent la nostra particular ruta de l'aigua, el meu Joan i jo ens acontentem, tanmateix, a continuar remuntant el carrer del Rector Llinares. I arribem al punt exacte on l'artèria penetra el cor del poble. L'asfalt s'acaba; comença l'empedrat. I el canvi sembla respondre a un protocol imprescindible: el que hi regula un pas iniciàtic de la convenció al pintoresquisme. Sense grandiloqüència, les pedres anuncien el centre ver de la població: l'espai sagrat de l'església, nuclear i altiva; la corresponent placeta blanca; els carrers estrets, els patis, els carrerons. Anuncien igualment l'àmbit de les salutacions efusives, rituals; les converses domèstiques, les confessions amicals; la vida quotidiana, en definitiva, amb tot de matisos i colors. Uns còdols blancs —arrodonits per l'aigua del riu i de la mar— conformen la part central del carrer: una allargassada escala feta d'escalons amb vora mig metre de peu i a penes vuit o deu centímetres d'altura. A banda i banda dels escalons centrals, sengles camins de llamborda, de pedres fosques rectangulars —fetes amb el color sever de les tempestes de tardor. D'aquesta mateixa pedra, en versió rocosa i brusca, és la part frontal dels escalons. I el conjunt tot és flanquejat per dos nous camins de pedra blanca, com la dels escalons centrals, que a vora i vora de la costera contrapuntegen la severitat quadrangular del paviment fosc.

Accedim per fi a la part empedrada del poble. I jo ja sé del cert que els ulls del meu fill són els meus. Exactament: els ulls del xiquet de quatre o cinc anys que un dia també jo vaig ser. Tal certesa resulta difícil d'explicar, però condensa intuïcions elementals sobre situacions i percepcions inopinades, en què la vida tremola i palpita: secretament, seductora, inabastable. I el cas és que, sense adonar-me, compartisc amb el meu fill l'emoció i la por d'aquell empedrat per on, arriscadament, pujava o baixava el sis-cents gris de mon pare, tants anys fa. Maria Santíssima! Quin suplici, cada volta que pujàvem o baixàvem aquella costera! Les rodes del cotxe grinyolaven escandaloses —per mor de l'aigua de pluja o de la cera de la processó—, per damunt la pedra negra, a banda i banda de l'escala. Progressivament engolits pel capó, els escalons passaven davall nostre. A mi allò em semblava temerari, contra natura, arriscat. I patia en silenci —que és com és es pateix de veritat— el temor d'eixir-nos-en, l'eventualitat d'un accident.

Com que l'aigua no remet, busquem refugi al rebedor d'una casa. Exhibeix, com orgullosa del seu passat recent i distant, una gerra gran, de ventre auster i alt.

Foto 7. El rebedor d'una casa amb una gerra gran,

Foto 8. El Puigcampana darrere de la font.

Com l'empedrat del carrer, les línies d'aquella gerra —que un dia va servir per a guardar oli i que ara tot just guarda el testimoni mut d'un món rural en extinció— són un homenatge al bon gust de les coses senzilles: un miracle inadvertit de formes elementals i bàsiques, amb valors estètics genuïns, primaris, racials. La veritat: no sabia expressar-ho com cal, però tinc la intuïció que és només des de l'habitudo de perfils, colors i volums primordials —com el d'aquella gerra— que acabem conformant uns paràmetres des dels quals assaborim i admirem la bellesa de la geometria, de l'art, del món.

«Papi, puc beure de la font?», me'n demana permís el meu fill. «Vinga... Però afanya't, que et banyaràs», accedisc conscient que sí o sí acabarem fent una particular "ruta de l'aigua". Beu el meu Joan, a la font que tenim just davant de l'improvisat refugi. A penes un glopiu: més per ganes de trastejar la font que per autèntica set. I em descobrisc, sense voler, també jo davall la pluja, prenent una foto d'aquella font pública, emblanquinada de calç, perquè hi trobe un nou exemple revelat d'això que no sé explicar: perfils, colors, volums primordials —elementals, bàsics— que em conformen una cultura particular en la mesura del món i l'estimació de la bellesa.

Faig com puc la foto —la llibreta davall del braç, el maletí pengim-penjam, la càmera un remull— i albire el Puigcampana just darrere de la font. Continuant amb la mateixa cançó, no em puc estar de pensar que la seua plenitud —cònica, piramidal; sagrada, monumental— també ha estat decisiva en la manera d'aprendre cada nova muntanya en els paisatges viscuts. «Quan Puigcampana porta capell, pica espart i fes cordell», m'advertien de menut en dies com aquell. I això volia dir que si la muntanya era coronada amb núvols, plouria; i que els llauradors podien quedar-se tranquil·lament a casa, picant espart i fent cordell: perquè la terra seria molla i hauria de descansar. Ara, com qui diu, a Altea la Vella ja no queden llauradors: no com a ofici ni mitjà bàsic de subsistència. El cordell és de fibra sintètica i es compra a les ferreteries; els xiquets no saben què és un capell; l'espart connota aires d'etnografia i museu. I tanmateix, Puigcampana, de tant en tant, continua portant capell. I al cel els llauradors potser piquen espart i fan cordell. I a la terra nostra —traïda i malvenuda— hi ha ara mateix un fet cert i segur: plou.

Foto 9. Una buguenvíl·lea esquelètica

Foto 10. El carrer Fondo

Foto 11. Un cartell de sis manisetes,

«Però papi, afanya't: que no veus que em banye?», reclama el fill. El vinc a trobar amb el paraigua. I el rescate just davall d'una buguenvíl·lea fredolina i esquelètica, que amb penes i treballs aconseguix trepar — esforç de rames retorçudes, excés de flors rogenques — la paret blanca i nua d'una casa que es ven. Ja junts, pare i fill continuem l'ascensió i, de sobte, a mà esquerra — de seguida — es produeix una xicoteta meravella. És el carrer Fondo, que proposa un joc de racons, amb parets trencadisses; una elegància de finestres, portes i balcons. El passareu amb a penes un grapat de passos. Val la pena assaborir-los, un a un. I acceptar el ziga-zaga que proposa amb lentitud cerimonial. Un cartell de sis manisetes, encapçalat amb l'escut d'Altea (l'àguila bicèfala damunt d'una senyera), n'anuncia l'inici, de la discreta fantasia: «Carrer Fondo», diu. I davall afegeix, en un d'aquells prodigis malabars de la sociolingüística local: «Calle Honda». I ens admirem que, a Altea la Vella — exactament igual que a Altea —, el carrer Fondo de jugar a pilota pugui tindre el nom d'una marca japonesa, de cotxes i motos...

Una sorpresa de plantes ens espera a mitjan carrer, allà on es comença a confondre l'espai familiar privat i l'àmbit públic. Desvergonyits, envaïm — sempre fugint de la pluja — el porxo acollidor d'una altra casa, enfront per enfront d'una nova font d'aigua. I entenem que la buguenvíl·lea fredolina de la costera del Rector Llinares — la de l'anterior font — no era sinó l'anunci de les tantes altres buguenvíl·lees esplendoroses com anem trobant en aquell carrer de mil postaletes. Ultra les fonts, hi ha flors. Moltes flors. Una palmera ací, un hibisc allà; una irrupció de figuera, un simulacre d'hortet... Matisos del blanc, del roig i del verd. I un magraner de joguet, plantat dins d'un cossiòl, que evoca la delicadesa exòtica d'un jardí oriental.

Foto 12. La buguenvíl·lea fredolina de la costera del Rector Llinares

Foto 13. Un magraner de joguet,

Des del patí profanat dominem els bancals immediats, de tarongers, garrofers, ametlers. I oliveres. Sobretot oliveres: amb aquella color verda i platejada que, amerada de pluja, és la color més bella i misteriosa que la terra ací dóna.

Un home ix de la casa envaïda, per aclarir què fem allà. Però veu el xiquet. Sap que no hi ha maldat en la violació del domicili. Li explique que ens hi hem refugiat per la pluja i en disculpe la intromissió. Un somriure. Que no: que no hi ha cas; que només havia eixit per aclarir qui era; que casa seua és casa de tots. Decidim continuar el vagareig. Avancem fins al final del carrer. I trobem una nova i harmònica confusió — delatora d'un urbanisme mesurat i deliciós — entre públic i privat, entre habitatge i carrer. Una pèrgola de fusta cobreix la via pública i suggereix l'ambivalència: aquell trosset de carrer és també pati habitable per a la casa. Hi ha uns banquetes d'obra. I també una mínima barbacoa. La certesa que en aquell racó la vida ix comunitàriament al carrer, portes enfora.

Foto 14. Una buguenvíl·lea exuberant

Una buguenvíl·lea exuberant — encara una més — cobreix la pèrgola de fusta i dialoga amb la buguenvíl·lea veïna. I és com si la vegetació, generosa, volguera premiar aquell model urbanístic del bon gust, a la mida humana. Perquè just a tocar una palmera encesa esclata, espectacular, per damunt d'una figuera i uns margallons familiars. I ben a prop — quatre passos més avant — un boscatge de figues de pala redossa ametlers solitaris, que busquen llum i ataullen, atemorits, els gratacels distants de Benidorm. No són més de les cinc i mitja, i el cel clos comença a fosquejar. Ho ben diu la cançó: “Ja s'acosta Nadal i es fa llarga la nit”, “el dia de Nadal fa el dia curtet”, etc. Decidim continuar. No són més de les cinc i mitja, i el cel clos comença a fosquejar. Ho ben diu la cançó: “Ja s'acosta Nadal i es fa llarga la nit”, “el dia de Nadal fa el dia curtet”, etc

Foto 15. Boscatge de figues de pala

Decidim continuar. I el carrer Fondo, que de sobte fa una revolta a la dreta, es converteix fortuïtament en el carrer del Calvari. I és que el passeig que circumval·la el poble fa ací un angle bruscat de noranta graus. I el canvi d'orientació, cap a la cara nord, comporta una substitució de realitats. En el paisatge, en el relleu urbà, en tot. Fa més vent. Més aiguaneu. Més gelor. I el transmutament sobrevingut em recorda ara les processons fredes de la infància, quan els xiquets suportàvem amb indolència la paradoxa de l'abric fort amb els pantalons curts indefectibles.

Recorde els ciris, el Cristo, la gent. Llumetes trèmules seguint, en renglera, els mateixos carrers que ara recorrem; testimonis d'un caliu de fe en la nit fosca —fredosa— del poble i del temps. Respecte, silenci, oració. La banda de música. Remor incerta d'una marxa de processó. Les galtes enrogides, el gest distés, un somriure secret. I mentre els majors professaven fe i coneixences, els menuts concentràvem esforços a mantenir encesa la flama del ciri processional. Com si ens hi anara el món. Tot ho recorde ara, al carrer Calvari, quan el vent de neu m'apaga els sentits allà on de menut m'apagava el petit foc d'ofrena a Déu. És el Calvari un espai sagrat: de penes i felicitats. No debades els viaranys de la passió són sempre ascendents, trencats, tortuosos. Però uneixen, com els xiprers —verticals, sempre verds—, l'afflicció de la terra amb l'alegria del cel: el dolor i el plaer, la pols i la llum, els homes i els déus. No cal ser catòlic per a creure, fervorosament, en l'espiritualitat d'un lloc com aquell on, estratègicament distribuïts per marges i camins, capelletes blanques i xiprers fantasmals assenyalen, enllà de dogmes i confessions, el sentit apicular —de l'origen i el final.

Foto 16. El Calvari

Seguisc la direcció a què apunten els remats piramidals de les capelles i les puntes estilitzades dels xiprers. Puge la vista fins que entenc que dalt del Calvari, camí del cel, hi ha el poblet de les cases. I més amunt em perd —aigua a la cara— en les infinites tonalitats plúmbiques dels núvols. Em ve al cap la consigna que el bon amic Josep Escolano, company de despatx a la Universitat, fa servir en el salvapantalles de l'ordinador: «Mireu cap al cel!». Presses i angoixes ens fan perdre —ai!— l'espectacle del cosmos: a l'alba, durant el dia, cap al tard, a sol post, nit foscant. Ignorem el sol i la lluna. I oblidem el nom de les estrelles... Sí, en efecte: oblidem el nom de les estrelles! Quina tristícia! Com pot ser? «Mireu cap al cel!», reclame en veu alta. «Però què dius, papi?», se'm queixa el fill. Comença a tenir els cabells banyats, a pesar de la caputxa impermeable. Prenc consciència que potser n'estic abusant, de la seua santa paciència. «No-res, tete, no-res: coses del papi, que està mig fifat». I li deixo caure una mà amorosa sobre el muscle. L'anime a avançar, vora el marge de pedra. I guanyem de nou el carrer Rector Llinares, l'artèria principal.

No ens podem encantar massa més. Volem arribar l'església de seguida i, sense miraments. Deixem a mà dreta tres casupets escalonats, separats de la roca per un espai estret on algú ha amuntonat llenya —prometença d'un foc. Depassem tot seguit una de les capelletes —que també hi ha— integrades al carrer. I a mà esquerra, un poc més avant, tres reis mags lil·liputencs —perots simpàtics, fruita del temps— malden per guanyar un balcó; pugem l'escala de corda, agitada pel vent. Són un esguit de fantasia i gràcia en aquell carrer de parts blanques que vertebra el poblet.

Una afable fantasia i gràcia de ràfec, teules, formes sòbries i parets blanques és —precisament— l'església de Santa Anna que trobem en coronar el carrer. I l'espai que hi reconeixem ens esborrona de records tendríssims i enyor del passat. Perquè just allà, darrere d'una nova font de calç blanca, reconeixem un patí encantat —tot de plantes jovials— tantes voltes visitat. I és que la meua família practicava, en les festes del Cristo —o bé pel temps del Nadal—, la visita ritual a un seguit de persones, discret i estimat. I entre aquestes persones sempre hi havia, indefectiblement, la tia Maria l'Ama, que era cosina de ma auela Maria Súrria.

Foto 17. Casupets i llenya

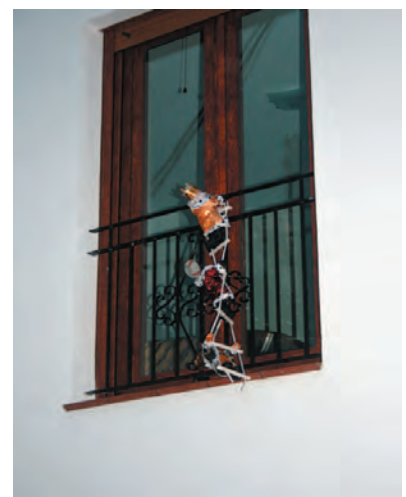

Foto 18. Reis mags

Foto 19. El pati encantat

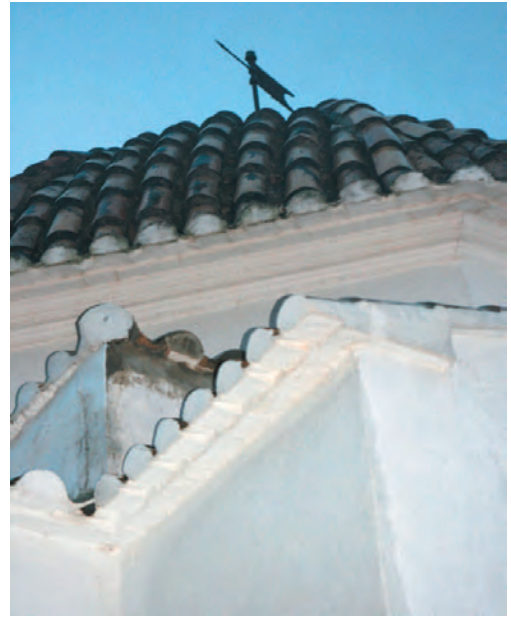

Foto 20. Mirant al cel

«Mosatros és que venim d'Altea la Vella», m'explicava de menut. «I —saps?— ací és que més de mig poble som família!». Mai no vaig acabar d'aclarir com és que érem família de més de mig poble d'Altea la Vella. Però el fet cert és que, encara ara, m'agrada saber que vaig a Altea la Vella com qui torna als orígens.

Es veu que ma auela Maria Súrria era en realitat Maria Pérez Súrria. I la coneixien com Maria Fuster, perquè son pare, Pasqual Pérez Cabrera, tenia càrrec d'una fusteria al carrer de la Mar d'Altea. Ara bé, aquell besavi Pasqual, efectivament fuster i originari d'Altea la Vella, era per contra conegut com Pasqual la Mestra, perquè sembla que sa mare va ser mestra d'Altea la Vella. Uf! Sempre m'he perdut en això de les genealogies familiars. Però no m'ha importat. Ho diu la gent major: «La família no és la que et toca, és la que es fa». I pense que això deu ser veritat ara que rememore els besos i els afectes en les visites al tio Pepe l'Ama i a un fillol de ma auela que vivia al carrer Fondo; al ti Joan i Magdalena, la germana de Maria del Tio Pedro, que eren una pura alegria quan ens rebien al camí delectable de la font del Garroferet; a Pepe la Font i Rosa Pérez —germana de Mariano Pérez, Maria i Antonio el rector—, que vivien a la part d'enfront, on dos xiprers monumentals, signe d'hospitalitat, donen encara ara la benvinguda al visitant. A la tia Vicenta, tia de Mariano, que sempre tenia un esmorzar a taula parat, i el tio Joan, que tenia una mà menuda —sorprenent als ulls d'un xiquet— i ens iniciava en olives, salmorres i raïmets de pastor. Anys després vaig saber que la tia Vicenta i el tio Joan, que vivien al camí Fondo, a mà esquerra, ja arribant al Poblet —ho recorde ara resolutament, com si tants anys passats foren només un instant— eren els iaïos de Mavi la de l'oboè que...

Prou! Els records s'enganxen com les cireres. O com els besos: el primer condueix al segon, el segon al tercer; i en vénen un altre i un altre, i no poden parar. Refugiat amb el meu fill al patiet encantat de ca la tia Maria l'Ama, se m'han fet presents —l'un darrere l'altre— tots aquells homes i dones que, sense ser parents de sang, eren tios i ties meus al Poble de les Cases.

Foto 21. Perfils

Com ho eren potser de tots i cadascun dels xiquets del poble. Despotisme dels anys, deuen ja haver faltat molts d'ells. Tanmateix, per mor de l'espai fidel —àncora del temps— em tornen ara tots ben vius a la memòria.

Instintivament alce el cap i mire cap al cel. Hi trobe els cantons nus, blancs, del sobri costat de l'església, i cavallons de teules que cobreixen la cúpula: amb els colors de la terra humida; amb el del fang austerament cuit, sàviament, a foc lent. Al caramull de la cúpula hi ha un penell que gira segons d'on bufa el vent. I no tan alt, pels perfils meridionals de l'edifici, se n'entreveu el cap i un braç de la creu. «Joan, anem...», li demane al xiquet. I voltem el temple fins a la plaça de l'Església, on hi ha una nova propensió de cel: amb el rellotge, la campana, el campanar octogonal, la creu frontal, la fornícula i els llums de Nadal. I el cercle es tanca baixant tot seguit fins on s'acaba la pedra i revé l'asfalt. «Tornem al cotxe, papi?» em demana, el pobre, fet un remull. «Tornem, fill, tornem». M'agafa la mà. S'ha portat com un autèntic cavaller. I n'estic orgullós. En arribar al bar Ripoll pregunta: «Per què miraves amunt, papi?». «És que mirava cap al cel, fill». «Ah!» diu ell, i ho dona per bo. Quan serà major li explicaré que amb els seus ulls —que són els meus— vaig aprendre una ruta del cel que era circular. I li diré que la vaig aprendre a Altea la Vella, tornant als orígens, al desembre de 2009, hivem incipient. No confie que m'entenga. Però en tindrè prou si sabrà les formes del Puigcampana, d'un gerra d'oli o d'una font. M'acontentaré si des d'aquestes formes primordials assaborirà i admirà la bellesa de la geometria, de l'art, del món. Em farà feliç només que en la vida, de tant en tant, pare i mire el firmament: que torne a Altea la Vella com qui torna als orígens. Per la ruta del cel.

Fotos 22, 23, 24 i 25. Plaça de l'Església

Nota: Totes les fotos de l'article són de Joan Borja